

plurivalența dansatorilor ce compun o trupă precum Baletul „Orion“, patronat de Centrul Național de Artă „Tinerimea Română“ și condus de Sergiu Anghel, care susține – printre altele – și programul „Informal Studio“, destinat promovării de noi coregrafi. Așa se face că, de exemplu, licențiată în sculptură Raluca Botez se impune acum și drept autoare a unei scenografii care entuziasmează prin ingenioasa modificare neașteptată a formelor și culorilor („la vedere“, dar instantaneu, clipa precisă a transformării trecând de regulă neobservată publicului), după ce într-un alt spectacol (*Visul din vis* al lui Sergiu Anghel) a impresionat și ca actriță (printr-o rostire de un firesc admirabil). Și tot astfel se explică cum, în dans, actorii Gabriel Luca și Petrică Voicu au ajuns să poată colabora la un considerabil nivel de profesionalism cu balerinele Raluca Nicolae și Irina Duță, aflate la rândul lor în plin proces de revelare a unor înzestrări ce constituie apanajul altor arte (încă de pe acum, Irina Duță dovedindu-se și o sensibilă cântăreață). Cât despre balerina Elena Zamfirescu, după demonstrația de virtuozitate și expresivitate ca protagonistă în *Visul...* lui Sergiu Anghel, ea a devenit acum creatoarea unui adevărat *spectacol de autor*, pentru care a imaginat un *story* în egală măsură interesant și coerent relatat, a alcătuit un *suport sonor* deopotrivă bun de dansat și plăcut de ascultat, a elaborat o *regie* la fel de logică pe cât de inventivă și a caligrafiat o *coregrafie* pe cât de cursivă pe atât de personală, etalând câteva elemente originale, deosebit de promițătoare pentru evoluția artistei în viitorul apropiat.

Cum lăsam să se înțeleagă, plurivalența guvernează însuși demersul creator al Elenei Zamfirescu, presărat cu metafore subtile și simboluri pregnante, care solicită intens participarea spirituală a publicului, dar totodată este țesut din desene coregrafice abstracte de cea mai aleasă și pură frumusețe, care încântă chiar și cea mai superficială privire.

Centrul Național de Artă „Tinerimea Română“, Compania Orion Balet – Clandestin. Libretul, colajul muzical, regia și coregrafia: Elena Zamfirescu. Scenografia: Raluca Botez. Cu: Elena Zamfirescu, Raluca Botez, Raluca Nicolae, Irina Duță, Gabriel Luca, Petrică Voicu.

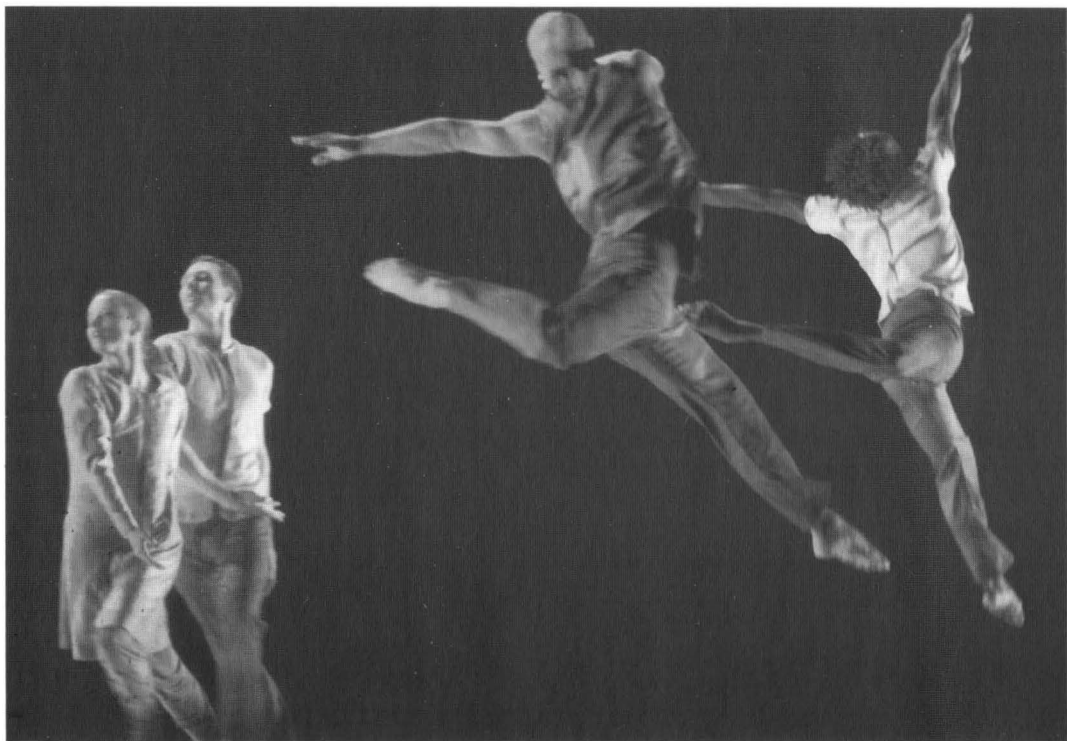

Riscurile autodepășirii

Imensitatea scenei permanent întunecate este, evident, când „casa goală“ (*Empty House*) și când „negrul cu flori“ (*Negro con flores*) din piesele coregrafului Johan Inger (actualul director al Baletului Cullberg), în vreme ce „alumiuniul“ (*Aluminium*) creației lui Mats Ek (artist care a condus și el – între 1985 și 1993 – celebra trupă suedeză înființată în 1944 de către mama sa, Birgit Cullberg) strălucește discret în culoarea costumelor și violent în aceea a tuturor obiectelor de decor și recuzită, vehiculate cu mare zgomot intenționat (mese rostogolite, glisate, învârtite și ciocnite între ele; farfurii și tacâmuri izbite sau aruncate pe jos).

Sub învelișul acesta oarecum individualizat, cele trei lucrări prezentate în turneul bucureștean (pe care l-a oferit cu generozitate publicului nostru Japan Tobacco Inc.) sunt îndeaproape înrudite ca tematică, vorbind într-un chip doar aparent diferit despre aceeași dureroasă problemă a cuplului și a singurătății, ce

pare să-i preocupe la ora actuală pe mai toți creatorii de artă. Și poate că nu întâmplător însuși suportul muzical al celor trei coregrafii vădește același principiu fundamental al construcției componistice: un interminabil ostinato (nu numai ritmic, ci și melodic și armonic) ce-și schimbă din când în când structura este susținut de unul sau de mai multe instrumente de coarde. Dar ce diferență între mișcarea „browniană” a frecvențelor solo-uri și rarelor duete din care se alcătuiesc coregrafiile lui Johan Inger și logica înlănțuire și suprapunere a acelorași tipuri de rapoorturi coregrafice din piesa lui Mats Ek!

Maturizându-se, mai tânărul Johan Inger a simțit în mod firesc necesitatea de a rupe mirajul admirației sale pentru Mats Ek (care, după mărturisirea sa, i-a marcat începutul carierei) și și-a căutat propriile expresii corporale caracteristice; numai că, din păcate, contorsiunile chinuite pe care el le-a creat (pretinzând dansatorilor un travaliu mult prea solicitant față de efectul artistic obținut) trimit sistematic către un univers patologic, iar lipsa de coeziune a articulării elementelor dispartate în discurs întărește și ea impresia unui comportament schizoid al personajelor, chiar și atunci (sau poate mai ales atunci) când acțiunile lor par să țințească jocul comic, într-un registru (eufemistic vorbind) burlesc. „Casa goală” a lui Johan Inger e lipsită numai de orice mobilier (singure două mari pânze albe – una fixă și alta rotitoare – atârână din tavan), căci altminteri o sumedenie de nebuni sau de handicapați solitari aleargă bezmetic prin ea; iar trandafirii roșii care încep să populeze „negrul cu flori”, înfingându-și din zbor rădăcinile în solul scenei, sunt singurul lucru firesc într-o lume în care omul se confruntă direct (interacționând) cu lumina crudă, a lanternei sau a proiectorului, aflate în continuă și violentă agitație, dar și cu

imaginea artificial încetinită a televizorului. Coerența stilistică a întregului este însă impecabilă, dacă avem în vedere și costumele: terne, lălâi și ambigue (diferite combinații între fuste, pantaloni și șalvari, înveșmântând dansatorii de ambele sexe), acestea maschează linia suplă a trupurilor, anihilându-le orice urmă de frumusețe sculpturală intrinsecă.

Îmbătrânind, mai vârstnicul Mats Ek (pe care în 1978 l-am admirat la București și ca solist de prim rang) a simțit în mod firesc necesitatea de a rupe mirajul creat grație formidabilului său talent de a prefăce teatrul în dans (în memorabilul balet amplu *Casa Bernardei Alba*) și invers (în miniatura *Sfântul Gheorghe și Dragonul*), căutându-și noi expresii coregrafice pentru a traduce gestul cotidian, pentru a transforma banalitatea în simbol, pentru a transmite stări și trăiri vagi și misterioase. Și totuși, chiar dacă ceva din forța explozivă a coregrafiilor sale de odinioară s-a păstrat nealterată, artistul nu pare a reuși să mai atingă astăzi acea capacitate miraculoasă de a surprinde și fermeca un public captivat deopotrivă de caligrafia dansului și de povestea în imagini pe care acesta o scrie. Iar dacă din ansamblul celor 12 balerini ai trupei utilizați de către el aici se evidențiază prin înzestrarea fizică și virtuozitatea tehnică negrul Jermaine Spivey, japonezul Shintaro O-ue sau danezul Hlin Diego Hjalmsdottir, nici unul dintre ei nu se ridică (deocamdată) la nivelul personalității covârșitor iradiante a francezului Luc Bouy, partenerul de odinioară al lui Mats Ek.

Spectacol-coupé cu trupa Cullberg Ballet – **Titlul I:** Empty House. **Coregrafie și decoruri:** Johan Inger. **Costume:** Mylla Ek. **Muzică:** folclor ungar cu Félix Lajkó și alții. **Titlul II:** Aluminium. **Coregrafie:** Mats Ek. **Decoruri și costume:** Peder Freij. **Muzică:** John Adams. **Titlul III:** Negro con flores. **Coregrafie, decoruri și costume:** Johan Inger. **Muzică:** Stefan Levin. **Lumini:** Erik Berglund. **Cu:** Carolina Armenta, Lisa Drake, Asa Lundvik Gustafson, Izumi Shuto, Johanna Lindh, Rafi Sadi, Alexandra Campbell, Sandra Marin, Carl Inger, Mats Jansson, Shintaro O-ue, Eytan Sivak, Daniel Sjökvist, Jermaine Spivey, Hlin Diego Hjalmsdottir, Alexander Ekman, Rei Watanabe, Tilman O'Donnell. **Data reprezentației:** 2 și 3 decembrie 2005.

Tehnicitate versus individualitate

Ar trebui să fiu fericită că – în sfârșit – a fost prezentat la București un spectacol de balet de tipul acelor pe care până acum le-am putut admira doar în străinătate și/sau în înregistrări. (Când scriu acest comentariu, unul dintre ele – *Visul unei nopți de vară* al coregrafului Heinz Spoerli, cu trupa Operei berlineze – tocmai „rulează” pe canalul de televiziune „Mezzo“.)

Un spectacol coregrafic al cărui principal atu nu este libretul (sau „conceptul artistic”, cum numesc realizatorii lui – coregraful Frédéric Flamand și scenograful Dominique Perrault – această acțiune vagă și nu foarte coerentă, nici pe de-a-ntregul abstractă și nici total racordată unui „story”), sau fondul sonor (unde frânturile de piese alese la sugestia „consilierului muzical” nu prea-i justifică acestuia numele – Jacques-Yves Le Docte –, iar colajul lor, presărat cu bruiaje și suprapuneri de voci cântând ori vorbind, nu depășește rangul de accesoriu), sau chiar dansul (ce excelează totuși în performanțe fizice cu virtuți atletice – forță și viteză, mobilitate și echilibru, precizie și